

องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร*

THE COMPONENTS OF DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION
COMMISSION IN BANGKOK

กฤษฎา ผ่องพิทยา¹, อัจฉรา ผ่องพิทยา², และ จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย³

Kisda Pongpittaya¹, Achara Pongpittaya² and Chulapunporn Thanaphaet³

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹Phetchabun Rajabhat University, Thailand

²มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

³Phetchabun Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email Address: drchulapunporn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม 2 ครั้งจากผู้เชี่ยวชาญ 14 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มและการ

* Received 20 June 2024; Revised 8 July 2024; Accepted 28 August 2024

บันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ผลแบบสอบถามจากผู้เข้าร่วมจำนวน 360 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในกระบวนการนี้คือ แบบสอบถาม ระดับความถูกต้อง 0.99 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) การจัดการดิจิทัล 4) วัฒนธรรมดิจิทัล 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 15 ตัวแปร 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 12 ตัวแปร 3) การจัดการดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 14 ตัวแปร 4) วัฒนธรรมดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 7 ตัวแปร 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 6 ตัวแปร และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) To study the components of digital leadership of school administrators under the Office of the Basic Education Commission in Bangkok; and (2) To analyze the exploratory component analysis of digital leadership of school administrators under the Office of the Basic Education Commission in Bangkok. This research was a combined method of qualitative

research and quantitative research. The methods of this study were divided into 2 steps. Step 1 was to study the components of digital leadership of school administrators under the Office of the Basic Education Commission in Bangkok by using related documents and focus group discussion 2 times from 14 experts. The research instruments used in this process were group discussion issues, data collectors organized focus groups and recorded group discussions. The statistics employed was content analysis, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factors analysis. Step 2 was to analyze the exploratory components of digital leadership by using questionnaire results from 360 participants. The research instruments used in this process was questionnaires the validity level at 0.99. The statistics employed was percentage, mean, standard deviation, and exploratory factors analysis.

The research findings were revealed as follows:

1. The components of the digital leadership model of school administrators under the Office of the Basic Education Commission in Bangkok comprised of 7 factors were as follows: 1) digital vision 2) digital knowledge and skills 3) digital management 4) digital culture 5) digital cooperation network 6) adapting to the digital age and 7) digital strategy.

2. The results of the exploratory component analysis of digital leadership of school administrators under the Office of the Basic Education Commission in Bangkok were comprised of 7 components were as follows: 1) the digital vision consists of 15 key variables 2) digital knowledge and skills consists of 12 key variables 3) digital management consists of 14 key variables 4) digital culture consists of 7 key variables 5) digital cooperation network consists of 5 key variables 6) adapting to the digital age consists of 6 key variables and 7) digital strategy consists of 3 key variables.

Keywords: Model Development, Digital Leadership, School Administrator

บทนำ

รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ข้อค้นพบเชิงประจักษ์พบปัญหาภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางดิจิทัลเป็นสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูตระหนักถึงความสำคัญเทคโนโลยีดิจิทัลการนำสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยในรูปแบบต่างๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นและดีขึ้น อีกทั้งยังลดภาระการสอนของครูได้เป็นอย่างดีในหลายโรงเรียนจึงได้นำเอาสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ ช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนและอุปกรณ์พื้นฐานที่ใกล้ตัวครูและนักเรียนมากที่สุดในการนำมาใช้เชื่อมต่อกับสื่อดิจิทัลได้คือโทรศัพท์มือถือ โดยในหลายโรงเรียนให้เด็กใช้โทรศัพท์มือถือค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาเรียนหรือให้ช่วยแก้ไขปัญหาดังๆ แต่ก็มีผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน เนื่องจากเห็นว่านักเรียนมักใช้โทรศัพท์มือถือเล่นเกมหรือคุยกับเพื่อนในเวลาเรียน ทำให้เด็กไม่มีสมาธิในการเรียนและเป็นการรบกวนเพื่อนคนอื่นที่ตั้งใจเรียน นโยบายนี้จึงอาจเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัลเกิดจากนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาบริหารจัดการสถานศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนได้อย่างมหาศาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (दारुवरण ठविलार, 2564: 206) สอดคล้องกับ กัลยา ดิงศรัทีย (2557) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานในหลายฝ่าย การพัฒนาการศึกษาในแต่ละยุคสมัยจะต้องเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการเรียนรู้จากฐานข้อมูล สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแสวงหาสิ่งใหม่ๆ เป็นนวัตกรรมที่นำมาสู่การพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลจะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ทางเทคโนโลยีซึ่งผู้นำดิจิทัลนั้นไม่เพียงแต่จะมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ในการนำองค์กรเท่านั้นแต่จะต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางดิจิทัลโดยขับเคลื่อนองค์กรทั้งระบบ

จากสภาพปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การเรียนรู้ที่เข้าถึงและมีคุณภาพสำหรับเด็กไทยทุกคนเป็นเป้าหมายสูงสุด

ตามแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการศึกษาจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่สภาพแวดล้อมจะอำนวย คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร เพื่อจะเป็นประโยชน์เป็นแนวทางในการปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมและส่งผลต่อการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศของเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาวะผู้นำดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน

กรุงเทพมหานคร เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 2 ครั้ง เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล รวมทั้งตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล โดยใช้กรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเป็นกรอบในการสนทนา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัล โดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 14 คน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่น้อยกว่า 8 คน ครั้งที่ 1 กลุ่มอาจารย์ นักวิชาการ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญทางด้านภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านดิจิทัลไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 7 คน และครั้งที่ 2 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้วิจัยพิจารณาจากครูผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยี และเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดสนทนากลุ่ม และการบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยใช้เครื่องมือบันทึกเสียงบนโปรแกรมสำเร็จรูป คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มตามประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น ใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการทำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด โดยแนบเอกสารรายละเอียดแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลไปพร้อมกับหนังสือเชิญ และคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ และปรับปรุงแก้ไขร่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2562) ในการสนทนากลุ่ม มีการจดบันทึกรวมทั้งพิจารณาการกระทำทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆ ที่

เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในหลายๆ วิธีและมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ผู้วิจัยสรุปผลการสนทนากลุ่มกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านบางท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุดเพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่ารายงานการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการพรรณนาวิเคราะห์ และอธิบายลงข้อสรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถามองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมจำนวน 2 เขตพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีโรงเรียนรวม 119 โรงเรียน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 13,530 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ตามข้อเสนอของ Schumacker & Lomax (1996); Hair, Anderson, Tatham & Black (1998); Schumacker & Lomax (1996; Hair & et al. (1998; อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ในการวิเคราะห์ซึ่งมีตัวแปรพหุ คือ จำนวน 10-20 เท่า ขององค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย ซึ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของนักวิชาการทั้งหมดที่คณะผู้วิจัยค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ตามกรอบแนวคิดมีจำนวน 15 องค์ประกอบ คณะผู้วิจัยนำมาใช้ประมาณค่าขนาดตัวอย่าง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเลือกขนาดตัวอย่างจำนวน 20 เท่าขององค์ประกอบ จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คืออย่างน้อยจำนวน 300 คน เพื่อให้การทดสอบความสอดคล้องของตัวแปร มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 (จำนวน 60 คน) ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยในตอนี่ 2 ครั้งนี้ คือ 360 คน (Burn & Grove, 2005: 2-5) โดยการสุ่ม 2 ขั้นตอน ได้แก่ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) แบ่งตามเขตพื้นที่

การศึกษา เขตพื้นที่ละ 180 คน แบ่งตามตำแหน่งงาน โดยเป็นตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และตำแหน่งครู 17 คน รวมโรงเรียนละ 18 คน และหลังจากนั้นจึงทำการระบุหน่วยตัวอย่างวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนที่ดี เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องของประเด็นคำถามและความชัดเจนของภาษา โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญพบว่าได้ค่า IOC เท่ากับ 0.60-100 จำนวน 77 ข้อ ถูกตัดออกจำนวน 2 ข้อ และนำไปทดลองใช้ (Try out) เก็บแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 30 คน ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Reliability) คือ 0.99 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามฯ พร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยฯ ไปติดต่อประสานงานกับผู้ประสานงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา โดยคณะผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 คน และได้รับการตอบกลับคืน จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 95 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามฯ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อให้ทราบการแจกแจงของตัวแปร โดยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545: 103) ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เทคนิคการวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ PCA (Principal Component Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร โดยใช้การสนทนากลุ่ม มาใช้ในการศึกษาในการรวบรวมความคิดเห็นที่เป็นฉันทามติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 14 คน จากการสนทนากลุ่มพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก จาก 15 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) การจัดการดิจิทัล 4) วัฒนธรรมดิจิทัล 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 15 ตัวแปร 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 12 ตัวแปร 3) การจัดการดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 14 ตัวแปร 4) วัฒนธรรมดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 7 ตัวแปร 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 6 ตัวแปร และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบ คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาฯ ที่ได้มาจากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร โดยใช้การสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) การจัดการดิจิทัล 4) วัฒนธรรมดิจิทัล 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล และผลการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวในการวิจัยจากการศึกษาทฤษฎีและผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล และองค์ประกอบภาวะผู้นำ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ดิจิทัล สอดคล้องกับ Broadribb (2014); Damayanti & Mirfani

(2021); Digital Marketing Institute (2017); Sullivan (2017); Toduk (2014); Zhu (2014); จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560); ปกรณ์ ลีสกุล (2561) องค์ประกอบที่ 2 ความรู้และทักษะดิจิทัล สอดคล้องกับ Broadribb (2014); Digital Marketing Institute (2017); Kaganer & et al. (2014); Sullivan (2017); Toduk (2014); Turan (2018); ปกรณ์ ลีสกุล (2561) องค์ประกอบที่ 3 การจัดการดิจิทัล สอดคล้องกับ ปกรณ์ ลีสกุล (2561) องค์ประกอบที่ 4 วัฒนธรรมดิจิทัล สอดคล้องกับ Broadribb (2014); Kaganer & Zamora (2014); Sheninger (2014); จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) องค์ประกอบที่ 5 เครือข่ายความร่วมมือ สอดคล้องกับ Sheninger (2014); Toduk, (2014); Zhu (2014) องค์ประกอบที่ 6 การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ Kaganer & Zamora, (2014); Sullivan, (2017); ปกรณ์ ลีสกุล (2561) และองค์ประกอบที่ 7 กลยุทธ์เชิงดิจิทัล สอดคล้องกับ Digital Marketing Institute (2017); Turan, (2018) ทั้งนี้ องค์ประกอบที่ได้ สอดคล้องกับการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อการ บริหารและการจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 องค์ประกอบ คณะผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบ วิสัยทัศน์ดิจิทัล การจัดการดิจิทัล การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจรรยา ขาวสกุล และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาดัชนีชี้วัดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ส่วน องค์ประกอบ วิสัยทัศน์ดิจิทัล ความรู้และทักษะดิจิทัล วัฒนธรรมดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา สุวรรณชัยรบ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด และองค์ประกอบ วิสัยทัศน์ดิจิทัล ความรู้ และทักษะดิจิทัล วัฒนธรรมดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สุวรรณราช (2564) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นบุรี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร 1. ด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีจำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) การจัดการดิจิทัล 4) วัฒนธรรมดิจิทัล 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล และ 2. ด้านผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีจำนวน 7 องค์ประกอบ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) การจัดการดิจิทัล 4) วัฒนธรรมดิจิทัล 5) เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล 6) การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และ 7) กลยุทธ์เชิงดิจิทัล จากการวิจัยดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงแนวทางการกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ สมรรถนะดิจิทัล การอบรมพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัด รวมถึงการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาปัจจุบัน เพื่อการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเองในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรอื่นที่จะเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้ข้อค้นพบอื่น

2.3 เนื่องจากมีข้อจำกัดของความแตกต่างเชิงพื้นที่ ความแตกต่างของโครงสร้างพื้นฐาน ความแตกต่างเรื่องงบประมาณ ทำให้ผู้บริหารจึงแสดงออกภาวะผู้นำดิจิทัลได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงควรศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ดิงศภัทัย. (2557). ความท้าทาย ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0. ใน สัมมนาทางวิชาการ. จัดสมมนาโดย ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงแรมดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร.
- จิรพล สังข์โพธิ์, สุวรรณ จันทิวาสารกิจ, และ เสาวณีย์ อยู่ดีรัมย์. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหาร ยุคดิจิทัล: องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาวรุตระณ ฤทธิการ. (2564). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์การ: แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- ทศพล สุวรรณราช. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7(3), 160-177.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปกรณ ลีสกุล. (2561). Leadership in Digital Era: ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2566, จาก <https://today.line.me/th/pc/article/Leadership+in+digital+era>
- สุจรรยา ขาวสกุล, สำเริง บุญเรืองรัตน์, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, และ สงวนพงศ์ ขวนชม. (2564). การพัฒนาดัชนีชี้วัดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. สึกษา วารสารศึกษาศาสตร์, 8(1), 45-56.

- สุภางค์จันทวานิช. (2562). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุวรรณชัยรบ. (2564). โปรแกรมเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(84), 31-40.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- Broadribb, K. (2014). Digital Leaders: The New Technology Gurus in School. Retrieved on November 6, 2023, from <https://wholeeducation.wordpress.com/2014/11/18/digital-leaders-the-newtechnology-gurus-in-school>
- Burns, N. & Grove, S.K. (2005). The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique and Utilization. 5th Edition. Missouri: Elsevier Saunders.
- Damayanti, F. P. & Mirfani, A. M. (2021). An Analysis of Digital Leadership in the Pandemic Covid-19 Era. In 4th International Conference on Research of Educational Administration and Management (ICREAM 2020) (pp. 156-159). Atlantis Press.
- Digital Marketing Institute. (2017). Skill in Digital Leadership. Retrieved on November 12, 2023, from <https://www.digitalmarketinginstitute.com/blog/03-04-18-the-most-in-demandskills-in-digital-leadership>
- Hair, J., Anderson, R., Tatham, R. and Black, W. (1998). Multivariate Data Analysis. 5th Edition. New Jersey: Prentice Hall.
- Kaganer, E., S. & Zamora, J. (2014). The 5 Key to a Digital Mindset: IESE. Retrieved on November 6, 2023, from <https://www.forbes.com/site/iese/2014/03/11/the-5-keys-to-a-digitalmindset/2/#47c6c5e94f5f>
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- Sheninger, E. (2014). Pillars of Digital Leadership in Education. Retrieved on November 6, 2023, from <http://leadered.com/pillars-of-digital-leadership/>
- Sullivan, L. (2017). 8 Skills Every Digital Leader Needs. Retrieved on November 6, 2023, from <https://www.cmswire.com/digital-workplace/8-skills-every-digital-leader-needs/>
- Toduk, Y. (2014). 2023 Lideri-Dijital Çağın Liderlik Sırları. Istanbul, Doğan Egmont Yayınları.
- Turan, M. (2018). Dijital Liderlik. Retrieved on December 17, 2023, from <https://poyrazruzgari.com/2018/01/12/dijital-liderlik/>
- Zhu, P. (2014). Five Key Elements in Digital Leadership. Retrieved on January 8, 2024, from <https://futureofcio.blogspot.com/2014/10/digital-leadership-effectiveness.html>